

***PERVASIEVE
ONTWIKKELINGSSTOORNISSEN
LANGS DE LEVENSLIJNEN***

Vier jaar later; andere stemmen

SYMPOSIUM

5 EN 6 JULI 2007

ERASMUS EXPO- & CONGRESCENTRUM

BURGEMEESTER OUDLAAN 50, 3062 PA ROTTERDAM

ORGANISATIE:

AFDELING KINDER- EN JEUGDPSYCHIATRIE ERASMUS MC - SOPHIA

RMPI, BARENDRECHT

SARR, BAVO EUROPOORT

De tekening "Strandlust op Vlieland" is gemaakt door Luc van de Wilk

Luc is inmiddels 20 jaar. Net zoals vier jaar geleden hebben we hem ook ditmaal gevraagd om een tekening voor het symposium en heeft hij deze uitgekozen. Wij zijn hem hier zeer erkentelijk voor!

Congresfilosofie

Vier jaar geleden, op 3 en 4 juli 2003, werd onder dezelfde titel een overeenkomstig symposium georganiseerd. In het congresboekje schreven we toen: "De afgelopen jaren zijn vele congressen en symposia over autisme en aan autisme verwante stoornissen georganiseerd. Het thema van dit symposium, 'pervasieve ontwikkelingsstoornissen langs de levenslijnen', was nog niet aan de orde. Ook was in Rotterdam nog nooit een symposium geheel gewijd aan deze doelgroep."

Het symposium in 2003 was een groot succes, ook in de reacties achteraf en leidde tot een boek "Ontwikkeling langs de levenslijnen" (onder redactie van P.F.A. de Nijs, F. Verheij, J.L. Vlutters en I.L. Gelderblom, Uitgeverij Garant, 2004) dat uitstekende recensies kreeg en nog steeds gekocht wordt.

Na vier jaar hebben wij wederom een programma samengesteld dat zowel interessant is voor de praktijkwerkers als voor de diagnostici. Uit de inschrijvingen is ons gebleken dat groepswerkers, leerkrachten, psychodiagnostici, vaktherapeuten, kinder- en jeugdpsychiaters, pedagogen, orthopedagogen, maatschappelijk werkenden, systeemtherapeuten en ook andere belangstellenden zich op deze twee dagen door elkaar heen bewegen. Het symposium is vooral op de praktijk gericht. Deze keer is gekozen om telkens te starten vanuit de klachten van ouders en plenair twee thema's te belichten die leeftijds specifiek zijn. Vervolgens zijn er telkenmale workshops. Parallel aan de workshops, warm aanbevolen aan hen aan die nog maar kort in dit werkveld zijn, geeft telkenmale een expert een bijblijfsessie met een overview over de symptomatologie van de betreffende levensfasen. Op de vrijdagmiddag sluiten we af met een drietal, naar wij hopen zeer interessante bijdragen.

Erasmus MC
Universitair Medisch Centrum Rotterdam

Congrescommissie

Fop Verheij, Erasmus MC - Sophia Kinderziekenhuis
Pieter de Nijs, Erasmus MC - Sophia Kinderziekenhuis
Izak Gelderblom, RMPI
Marian Hansen, RMPI
Heleen Beetsma, SARR, BAVO Europoort
Richard Vuijk, SARR, BAVO Europoort

Congressecretariaat

Inge M. Demmendaal, Erasmus MC - Sophia Kinderziekenhuis

PROGRAMMA

donderdag 5 juli 2007

09.00 - 09.45 uur	Inschrijving en ontvangst met koffie en thee	
09.45 - 10.00 uur	Opening	<i>Fop Verheij</i>
	Ochtendthema: Zuigeling, peuter, kleuter <i>Voorzitter: Fop Verheij</i>	
Plenair		
10.00 - 10.10 uur	Belangrijkste klachten van ouders	<i>Kirstin Greaves-Lord</i>
10.10 - 10.40 uur	Het eerste contact klopt niet	<i>Fabienne Naber</i>
10.40 - 11.10 uur	Vroegbegeleiding van ouder en kind	<i>Inge Gravesteijn,</i> <i>Marc Reusens</i>
11.10 - 11.40 uur	<i>Pauze</i>	
Bijblijfsessie		
11.40 - 13.00 uur	Overview over de symptomatologie	<i>Emma van Daalen</i>
Workshops		
11.40 - 13.00 uur	Negen aan het ochtendthema gerelateerde workshops o.a. over vroegdiagnostiek, spraak/taalproblemen, atypische hechting, sensorische integratieproblematiek, vroegbegeleiding en geïntegreerde ouder-kindbehandeling	
13.00 - 14.00 uur	<i>Lunch</i>	
	Middagthema: Adolescent, volwassene <i>Voorzitter: Marian Hansen</i>	
Plenair		
14.00 - 14.10 uur	Belangrijkste klachten van ouders	<i>Kirstin Greaves-Lord</i>
14.10 - 14.40 uur	Een diagnostische puzzel	<i>Marijke Hofstra</i>
14.40 - 15.10 uur	Justitie ligt op de loer	<i>Ankie van der Reijken</i>
15.10 - 15.40 uur	<i>Pauze</i>	
Bijblijfsessie		
15.40 - 17.00 uur	Overview over de symptomatologie	<i>Richard Vuijk</i>
Workshops		
15.40 - 17.00 uur	Acht aan het middagthema gerelateerde workshops, o.a. over eerste diagnose in de adolescentie, cognitieve voorspellers, studiebegeleiding, vrije tijd, sova-training, wonen en werk	

Alle plenaire lezingen en de bijblijfsessies vinden plaats in de Oxfordzaal. Voor workshops: zie de volgende pagina's.
Koffie, thee, lunches en afscheidsdrankje vindt u in de Coïmbrazaal.
Informatieve stands en stands van uitgevers vindt u eveneens in de Coïmbrazaal.

vrijdag 6 juli 2007

09.00 - 09.30 uur	Inschrijving en ontvangst met koffie en thee	
	Ochtendthema: Basisschoolkind <i>Voorzitter: Leontine ten Hoopen</i>	
Plenair		
09.30 - 09.40 uur	Belangrijkste klachten van de ouders	<i>Kirstin Greaves-Lord</i>
09.40 - 10.20 uur	Detaildenken, denkproblemen, aandacht	<i>Hilde De Clercq</i>
10.20 - 11.00 uur	Functie van de boosheid	<i>Frida van Doorn</i>
11.00 - 11.30 uur	<i>Pauze</i>	
Bijblijfsessie		
11.30 - 13.00 uur	Overview over de symptomatologie	<i>Pieter de Nijs</i>
Workshops		
11.30 - 13.00 uur	Negen aan het ochtendthema gerelateerde workshops o.a. over zindelijkheid, hyperactiviteit, dyslexie, sova-leren, video-interactietraining en oudertraining	
13.00 - 14.00 uur	<i>Lunch</i>	
	Middagthema: Focus <i>Voorzitter: Fop Verheij</i>	
Plenair		
14.00 - 14.40 uur	Autismespectrumstoornis en seksualiteit	<i>Hans Hellemans</i>
14.40 - 15.20 uur	Autismespectrumstoornissen en middelengebruik	<i>Patricia v. Wijngaarden</i>
15.20 - 16.00 uur	Autisme toegankelijk: brug naar een onzichtbare handicap	<i>Martijn Dekker</i>
16.00 - 16.45 uur	<i>Afscheidsdrankje</i>	

Alle plenaire lezingen en de bijblijfsessie vinden plaats in de Oxfordzaal. Voor workshops: zie de volgende pagina's.
Koffie, thee, lunches en afscheidsdrankje vindt u in de Coïmbrazaal.
Informatieve stands en stands van uitgevers vindt u eveneens in de Coïmbrazaal.

WORKSHOPS

Donderdagochtend 11.40 - 13.00 uur

W1	M1-17 Tokyo	Vroegdiagnostiek	Rutger Jan van der Gaag
W2	M1-16 Heidelberg	Geïntegreerde ouder-kind-behandeling in een kinderpsychiatrische setting	Kommer-Jan de Man Els van der Ploeg Petra Janssens
W3	M03-05 Praag	Door de bomen het bos zien – ouders wegwijs maken in de doolhof van de hulpverlening via de methodiek integrale vroeghulp	Marjorie de Jong Marinke van der Knaap Margreet Smits Jitske Doodkorte Jolanda Weggeman S. Titulaer
W4	M1-18 Lund	Praktische pedagogische gezinsbegeleiding	Marja Hodes
W5	M2-10 Rochester	De ADOS: spelenderwijs diagnostisch observeren	Dorien van Ree Boukje Haas Desiree te Kamp
W6	M3-04 Auckland	Taalontwikkeling bij wijze van spreken	Marja Lechner
W7	M2-11 Santander	Intensieve behandeling van jonge kinderen met autisme: wat heeft zin?	Marielle Schoenmaekers Lex Stockmann
W8	M2-12 Shanghai	Autisme en de zintuigenbende	Miriam Hufen
W9	M1-19 Athene	A-typische hechting en adviezen	Rudi Bruggemans

Donderdagmiddag 15.40 - 17.00 uur

W10	M2-10 Rochester	Actief anders	Anja van Rijswijk Gerda Lelieveld
W11		Deze workshop komt te vervallen	
W12	M2-11 Santander	Psychoeducatie aan adolescenten met ASS via de “Ik ben speciaal”-methode	Tessa van der Werf
W13	M1-16 Heidelberg	De Rotterdamse Autistensoos, een antwoord op de vraag naar ontspanning en vorming voor (jong)volwassenen met een ASS	Richard Borkes Mariecke Janssen Marian Hansen
W14	M1-17 Tokyo	Cognitieve voorspellers voor behandelresultaat	Jan-Pieter Teunisse
W15	M1-18 Lund	Het Kairo-project, over ondersteuning van mensen met een ASS in het MBO	Carmelita Relyveld Chris Jan van Schendel Berna Verstappen
W16	M03-05 Praag	Begeleiding van studenten met een diagnose uit het autistisch spectrum	Liesbeth Kappert
W17	M1-19 Athene	Eerste diagnose in de adolescentie	Annemie Vandersmissen Marie-Louise Aendekerk Jørgen Mous Ingrid Friso Christine Vigh v. Ujvaros Richard Vijverberg
W18	M3-04 Auckland	Woontraining vanuit het Rehabilitatiecentrum	Betsy Seinen

Vrijdagochtend 11.30 - 13.00 uur

W19	M1-16 Heidelberg	“Beelden zeggen meer dan woorden”, de mogelijkheden van video-interactietraining tijdens de klinische behandeling van kinderen met een ASS	Annemieke Boogaard Ellen Hellings Rosalinde van Duijvenbooden
W20	M1-18 Lund	Ontlastingsincontinentie bij kinderen met informatie-verwerkingsproblematiek	Els van Everdingen
W21	M1-17 Tokyo	Diagnostische vraagstukken en behandelingsperikelen bij een kind met Asperger en als comorbiditeit dyslexie	Rony Rose Jacomine van Buuren Els Heulens Izak Gelderblom
W22	M1-19 Athene	Weet wat je doet en doe wat je weet: over autisme en onderwijs	Jacqueline Bailly
W23	M2-10 Rochester	DE REM EROP! Omgaan met druk gedrag in de behandelgroep	Manuelle Flos Vicky Verschoor George Westermann
W24	M03-05 Praag	SOVA met Tum-Tum in een kinderpsychiatrische kliniek	Wytske de Vries Jolanda Dekker
W25	M3-04 Auckland	Voorlichting geven over ASS aan (school)teams, ouders en klasgenoten in het regulier onderwijs	Ineke Kokke SuSanna Oldersma
W26	M2-11 Santander	Training van vaardigheden bij kinderen van 8 tot 12 jaar in het kader van de psychoseksuele ontwikkeling	Leonie de Weerd Nienke van Assendelft
W27	M2-12 Shanghai	De werkzame aspecten voor gezinnen met een kind met een autisme spectrum stoornis binnen de gezinsdagbehandeling	Corine Rijnberk Mirjam van de Berg- Paling

Relevante wetenswaardigheden

Registratiebalie	Deze bevindt zich op de begane grond tegenover de ingang van het congrescentrum. Bij aankomst ontvangt u hier op vertoon van uw deelnemersbewijs uw congresbescheiden en een gepersonaliseerde badge. U wordt verzocht deze tijdens het symposium zichtbaar te dragen. Komt u voor iemand anders in de plaats, vraag dan om een nieuwe badge.
Garderobe	De garderobe bevindt zich achter de registratiebalie en is onbewaakt!
Ontmoetingsruimte	De Coïmbrazaal op de begane grond is de plaats voor ontvangst. Hier worden ook de koffie en thee in de pauzes, de lunches en op vrijdag het afscheidsdrankje geserveerd. Ook vindt u in deze ruimte gedurende het symposium enkele stands met relevante informatie en de presentaties van een aantal uitgevers. Daarnaast zijn er diverse tafels met een foldermateriaal
Mobiele telefoons	U wordt verzocht mobiele telefoons en semafoons op de trilstand te zetten.
Rookbeleid	Ingevolge de tabakswet is het verboden te roken in openbare ruimten van het Erasmus Expo- & Congrescentrum. Binnen het centrum is een aantal rookzones ingericht. Via bewegwijzering wordt u attent gemaakt op de rookruimten op de verschillende verdiepingen.
Stands	Zie Ontmoetingsruimte
Lunches	De lunches zijn zeer gevarieerd en ook op vegetarische deelnemers is gerekend.
Plenaire presentaties	Alle plenaire presentaties vinden plaats in de Oxfordzaal.
Bijblijfsessies	De bijblijfsessies vinden plaats in de Oxfordzaal en zijn vrij toegankelijk.
Workshops	Toegang tot de workshops op vertoon van toegangskaart. Deze vindt u bij uw congresbescheiden.
Accreditatie	Aan het symposium is accreditatie toegekend door het NIP, de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie en de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde, een aanvraag bij de NVO loopt. Belanghebbenden kunnen een certificaat afhalen bij de registratiebalie.
Uitrijdkaarten	Voor hen die op het terrein van de Erasmus Universiteit geparkeerd hebben, zijn bij de registratiebalie tegen inlevering van de inrijdkaart en contante betaling van €5,00 uitrijdkaarten verkrijgbaar.

Symposiummedewerkers

Marie-Louise Aenderkerk Nienke van Assendelft	systeemtherapeut groepsleider	Erasmus MC, Rotterdam RMPI, Barendrecht
Jacqueline Bailly Heleen Beetsma Mirjam van de Berg-Paling Annemieke Boogaard Richard Borkes Rudi Bruggemans	orthopedagoog orthopedagoog orthopedagoog ouderbegeleider ervaringsdeskundige kinder- en jeugdpsychiater	SARR, BAVO Europoort, Rotterdam SARR, BAVO Europoort, Rotterdam RMPI, Barendrecht RMPI, Barendrecht RMPI, Barendrecht/St. Flexus, Horizon, Rotterdam RMPI, Barendrecht
Jacomine van Buuren	orthopedagoog	RMPI, Barendrecht
Emma van Daalen Hilde De Clercq Jolanda Dekker Martijn Dekker Inge Demmendaal Jitske Doodkorte Frida van Doorn Rosalinde van Duijvenbooden	kinder- en jeugdpsychiater ouder/professional pedagogisch medewerker ervaringsdeskundige secretaresse zorgcoördinator GZ-psycholoog groepsleider	UMCU, Utrecht Opleidingscentrum Autisme, Antwerpen Erasmus MC, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam RMPI, Barendrecht
Els van Everdingen	GZ-psycholoog	MCRZ Clara / SARR, Rotterdam
Manuelle Flos Ingrid Friso	kinder- en jeugdpsychiater coördinator	Erasmus MC, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam
Rutger Jan van der Gaag Izak Gelderblom Inge Gravesteijn Kirstin Greaves-Lord	kinder- en jeugdpsychiater kinder- en jeugdpsychiater MW-VO IMHS, ouderbegeleider wetenschappelijk onderzoeker	UMCN/Karakter, Nijmegen RMPI, Barendrecht, BAVO Europoort BAVO Europoort, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam
Boukje Haas Marian Hansen Hans Hellemaans Ellen Hellings Els Heulens Marja Hodes Marijke Hofstra Leontine ten Hoopen Miriam Hufen	ontwikkelingspsycholoog GZ-psycholoog kinder- en jeugdpsychiater groepsleider arts-assistent orthopedagoog/GZ-psycholoog kinder- en jeugdpsychiater kinder- en jeugdpsychiater logopedist	SARR, BAVO Europoort, Rotterdam RMPI, Barendrecht. MEE, Rotterdam UCKJA/ZNA, Antwerpen RMPI, Barendrecht RMPI, Barendrecht ASVZ Zuid West, Capelle a/d IJssel Erasmus MC, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam Leiden
Mariecke Janssen Petra Janssens Marjorie de Jong	ervaringsdeskundige GZ-psycholoog kinder- en jeugdpsycholoog	RMPI, Barendrecht Pameijer/St. Vroeghulp, Rotterdam
Desiree te Kamp	orthopedagoog	SARR, BAVO Europoort, Rotterdam

Liesbeth Kappert Marinke van der Knaap Ineke Kokke	ervaringsdeskundige maatschappelijk werker ambulant schoolbegeleider	Universiteit Utrecht STEK/MKD Kleine Plantage, Rotterdam Kon. Aurisgroep, Rotterdam
Marja Lechner Gerda Lelieveld	GZ-psycholoog sociaal pedagogisch hulpverlener	Erasmus MC, Rotterdam SARR, BAVO Europoort, Rotterdam
Kommer-Jan de Man Jørgen Mous	kinder- en jeugdpsychiater groepspsychotherapeut	RMPI, Barendrecht Erasmus MC, Rotterdam
Fabienne Naber Pieter de Nijs	universitair docent kinder- en jeugdpsychiater	Universiteit Leiden Erasmus MC/SARR, Rotterdam
SuSanna Oldersma	ambulant schoolbegeleider	Kon. Aurisgroep, Rotterdam
Els van der Ploeg	psychotherapeut/behandelaar	RMPI, Barendrecht
Dorien van Ree Ankie van der Reijken Carmelita Relyveld Marc Reusens Corine Rijnberk Anja van Rijswijk Rony Rose	ontwikkelingspsycholoog psychiater GZ-psycholoog kinder- en jeugdpsychiater kinder- en jeugdpsychiater onderwijskundige GZ-psycholoog	SARR, BAVO Europoort, Rotterdam Centrum Autisme Leiden De Steiger, Dordrecht BAVO Europoort, Rotterdam RMPI, Barendrecht SARR, BAVO Europoort, Rotterdam RMPI, Barendrecht
Chris Jan van Schendel Mariëlle Schoenmaekers Betsy Seinen Margreet Smits Lex Stockmann	GZ-psycholoog GZ-psycholoog rehabilitatiemedewerker manager kinder- en jeugdpsychiater	De Steiger, Dordrecht De Jutters, Den Haag Bavo Europoort St. Vroeghulp/MEE Rotterdam GGZ Rivierduinen, Leiden
Jan-Pieter Teunisse S. Titulaer	psycholoog kinderrevalidatiearts	Dr. Leo Kannerhuis, Doorwerth Rijndam RC, Rotterdam
Annemie Vandersmissen Vicky Verschoor Fop Verheij Berna Verstappen Christine Vigh van Ujvaros Richard Vijverberg Wytske de Vries Richard Vuijk	kinder- en jeugdpsychiater leefgroepcoördinator kinder- en jeugdpsychiater Docent ICT pedagogisch medewerker verpleegkundige vaktherapeut beeldend GZ-psycholoog	Erasmus MC, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam Da Vinci college, Gorinchem Erasmus MC, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam Erasmus MC, Rotterdam SARR, BAVO Europoort, Rotterdam
Leonie de Weerdt Jolanda Weggeman Tessa van der Werf George Westermann Patricia van Wijngaarden-Cremers	groepsleider voorzitter team vroeghulp Noord medewerker polikliniek autisme kinder- en jeugdpsychiater psychiater	RMPI, Barendrecht St. Vroeghulp/MEE Rotterdam RMPI, Barendrecht Prins Claus Centrum, Sittard Verslavingskliniek Zwolse Poort, Zwolle

Strandlust